

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

GEOGRAFIE V1

NOVEMBER 2010

MEMORANDUM

PUNTE: 300

Hierdie memorandum bestaan uit 17 bladsye.

AFDELING A**VRAAG 1**

- 1.1.1 A/B (2)
- 1.1.2 C (2)
- 1.1.3 D (2)
- 1.1.4 B (2)
- 1.1.5 A (2) (5 x 2) (10)
- 1.2.1 oorsprong/opvangs (2)
- 1.2.2 samevloeiing (2)
- 1.2.3 tussenstroomgebied(interfluviale rif) (2)
- 1.2.4 waterskeiding (2)
- 1.2.5 dendrities (2) (5 x 2) (10)
- 1.3.1 Seeoppervlaktemperatuur van $26\frac{1}{2}^{\circ}\text{C}$ en hoër (2)
Middel-Januarie/Laatsomer (2)
Onstabiele atmosferiese toestande (2)
Ontstaan tussen 5° en 25° suid van die ewenaar (2)
Coriolis-krag (2)
Kalm toestande (2)
Bolugdivergensie (2)
Hoë verdampingstempo (2)
Winde wat lig en veranderlik is (2)
Min wrywing oor die see-oppervlak (2)
[Enige EEN] (1 x 2) (2)
- 1.3.2 Aanwesigheid van die oog (2)
Cumulonimbus-wolke rondom die oog (2)
Lugsirkulasie is goed gevestig (2)
Omvang van tropiese sikloon/ groot gebied gedek (2)
[Enige EEN] (1 x 2) (2)
- 1.3.3 Word gedryf deur die oostewinde/passaatwinde in die oostewindgordel (2) (1 x 2) (2)
- 1.3.4 Gebrek aan vog (2)
Verdamping en kondensasie neem af (2)
Minder latente hitte vrygestel in die sisteem/verloor energie (2)
Oppervlakwindspoed neem af (2)
Wrywing met die land (2)
[Enige TWEE] (2 x 2) (4)
- 1.3.5 6 dae/18 tot 23 Januarie (2) (1 x 2) (2)

- 1.3.6 Mense woon onder die vloedlyn (2)
 Ontwikkelde gebiede het die tegnologie om die beweging van die storm te monitor en te volg (2)
 Ontwikkelde gebiede kan waarskuwings uitreik en ontruimings beplan om groot verliese te voorkom (2)
 Moeilik om reddingsplanne te koördineer as gevolg van swak infrastruktuur (2)
 Onvoldoende gesondheidsfasiliteite (2)
 Onvoldoende befondsing om infrastruktuur/gesondheidsfasiliteite/tegnologie te verbeter (2)
 Bedoelde hulp bereik nie slagoffers nie as gevolg van korrupsie (2)
 Mense woon in verafgeleë gebiede (2)
 Die regering verleen nie bystand wanneer dit by herbou kom nie (2)
 [Enige TWEE. Aanvaar ander redelike antwoorde] (2 x 2) (4)
- 1.4.1 koolstof (2)
 koolstofdioksied (2)
 koolstofmonoksied (2)
 [Enige EEN] (1 x 2) (2)
- 1.4.2 Kunsmatige materiaal word gebruik by konstruksie van stad, bv. beton, staal en teer, wat hitte absorbeer en behou (2)
 Hoë geboue vergroot oppervlakgebied wat hitte opneem (2)
 Meervoudige weerkaatsing van hitte deur geboue bestaande uit glas en spieëls (2)
 Stedelike aktiwiteite genereer hitte bv. lugversorgingstoestelle, straatligte, liggaamshitte (2)
 Gebrek aan oppervlakke waarvandaan verdamping kan plaasvind (2)
 Besoedeling in die stad neem toe en vang hitte vas (2)
 Hitte binne geboue vasgevang (2)
 [Enige TWEE. Aanvaar enige ander redelike antwoorde] (2 x 2) (4)
- 1.4.3 metaangas (2) (1 x 2) (2)
- 1.4.4 Verlies aan waardevolle bogrond as gevolg van erosie (2)
 Gewasse word weggespoel/vernietig/beskadig (2)
 Pryse van produkte styg (2)
 Verminderde voedselproduksie (2)
 Veevrektes (2)
 Voedsel moet ingevoer word (2)
 Skade aan infrastruktuur maak dit moeilik om plaasprodukte te vervoer (2)
 Toerusting en landbougrond kan in slik begrawe word (2)
 Impak op bestaansboere is groter en hulle mag moontlik nie in staat wees om te herstel nie (2)
 Verlies aan inkomste (2)
 [Enige TWEE. Aanvaar enige ander redelike antwoorde] (2 x 2) (4)

- 1.4.5 'n Internasionale ooreenkoms deur lande om hul kweekhuisvrystellings te verminder (2)
 Effektiewer gebruik van energie (2)
 Gebruik van hernieubare bronne van energie (2)
 Volhoubare vorme van landbou (2)
 Wetgewing om ontbossing te beperk (2)
 Plant van bome/ help om koolstofdioksied te absorbeer (2)
 Verminder vrystellings van afval en vervoersektore (2)
 Verminder verbruik van beesvleis om metaanvrystellings te beheer (2)
 Om 'n moniteringsmeganisme te hê ten einde te verseker dat lande hou by internasionale ooreenkomste soos die Kyoto of Kopenhagen-protokol (2)
 Lande wat hul koolstofvoetspore oorskry, word beboet (2)
 Daktuine op hoë geboue (2)
 Voed mense op rondom die effektiewe gebruik van energiebesparingsgloeilampe, sonverwarming (2)
 Verminder die brand van fossielbrandstowwe, bv. steenkool (2)
 [Enige SES. Aanvaar enige ander redelike antwoorde]
 ['n Lys van woorde/frases slegs **EEN** punt. Indien volsinne gebruik **TWEE** punte] (6 x 2) (12)
- 1.5.1 Bome wat oorbuig/omval (2)
 Die skerp knakpunt in die bo-hange (2)
 Pyltjies wys op die beweging van modder teen die helling af (2)
 [Enige EEN] (1 x 2) (2)
- 1.5.2 Swaar (2 000 mm) reën/vloede (2)
 Grond wat versadig raak (2)
 [Enige EEN] (1 x 2) (2)
- 1.5.3 Modder vernietig landbougrond (2)
 Minder voedselproduksie (2)
 Verlies aan werk (2)
 Skade aan infrastruktuur (2)
 Baie kapitaal gespandeer aan herstelwerk van infrastruktuur (2)
 Huise beskadig (2)
 Duur om te herbou (2)
 Verlies aan lewens (2)
 [Enige TWEE – Aanvaar ander redelike antwoorde] (2 x 2) (4)
- 1.5.4 Ontbossing (2)
 Bou op steil hellings (2)
 Swak dreinerings (2)
 Ploeg teen die helling af (2)
 Laat te veel toeriste toe op steil hellings wat rotse loswikkel (2)
 Oorlaai hellings met geboue (2)
 Skietwerk (2)
 Padkonstruksie en uitgrawings versteur die balans van hellings (2)
 Paaie op hellings wat nie deur ingenieurs beplan is nie (2)
 [Enige TWEE. Aanvaar enige ander redelike antwoorde] (2 x 2) (4)

- 1.5.5 Plant bome om grond te bind (2)
 Stabiliseer die hellings deur maasdraad op te rig (2)
 Plaas klipmure, moere en skroewe, grondankers, stutmure, dreineringskanale, vangheinings, staalpenne in rots op die kante van die heuwelhange (2)
 Sementkeermure (2)
 Sprei hange met beton (2)
 [Enige TWEE. Aanvaar enige ander redelike antwoorde] (2 x 2) (2)
- 1.6.1 Hoofstroom met al sy sytakke gesamentlik (2)
 [Konsep] (1 x 2 = (2))
- 1.6.2 a) Nie-deurlatende moederrots
 Meer water vloei/hoër afloop as gevolg van minder infiltrasie (2)
 b) Digte plantegroei
 Minder water/ minder afloop as gevolg van meer infiltrasie (2)(2 x 2) (4)
- 1.6.3 3de orde (2) (1 x 2) (2)
- 1.6.4 Die onderliggende gesteentes duik (is hellend) terwyl die dendritiese patroon met horisontale lae geassosieer word (2)
 Stroomvloei word nie bepaal deur die onderliggende gesteente-struktuur nie (2)
 Onderliggende rotsstruktuur verdun/erodeer weg (2)
 Rivier het sy loop op die onderliggende rotsstruktuur behou (2)
 Aanvaar definisei as bewysd daarin verskaf word (2)
 [Enige EEN] (1 x 2) (2)
- 1.6.5 Ongeveer 2,5 tot 3,5 uur (2) (1 x 2) (2)
- 1.6.6 Vertragingstyd verminder/korter (2)
 Vloedpiek hoër (2)
 Die hidrograaf sal verander na 'n skerp stygende been (2)
 Vloedpiek sal in 'n korter tydperk bereik word (2)
 Verwydering van plantegroei verhoog afloop (2)
 Meer water sal die stroom baie vinniger bereik en dus vertragingstyd verminder (2)
 Minder retensie daarom bereik water die stroom vinniger (2)
 'n Stedelike nedersetting laat oppervlakaflowp toeneem in vergelyking met die bestaande landskap waar die infiltrasie hoër is (2)
 Stedelike ontwikkeling kan neerslag laat toeneem (meer higroskopiese kerne)(2)
 Die stedelike nedersetting het 'n kunsmatige oppervlak (teer, beton) wat nie water inhou nie (2)
 Meer water bereik die stroom (2)
 Die vloedpiek sal vir 'n korter tydperk duur as gevolg van die vinnige afloop-tempo (2)
 Kunsmatige oppervlaktes verminder wrywing sodat water vinniger vloei (2)
 [Enige SES]
 ['n Lys van woorde/frases slegs **EEN** punt. Indien volsinne gebruik **TWEE** punte] (6 x 2) (12)
[100]

VRAAG 2

- 2.1.1 Hadley/Tropiese)
- 2.1.2 Polêre sel (2)
- 2.1.3 Ferrel/Middelbreedte- (2)
- 2.1.4 Hadley/Tropiese (2)
- 2.1.5 Polêre (2) (5 x 2) (10)
- 2.2.1 B (2)
- 2.2.2 C (2)
- 2.2.3 B (2)
- 2.2.4 B (2)
- 2.2.5 D (2) (5 x 2) (10)
- 2.3.1 kuslaag (2) (1 x 2) (2)
- 2.3.2 Koue oseaan(koue Benguela-seestroom) daarom gebrek aan vog en die
lug is koud (2)
Divergerende lug wat daal is droog (2)
[Enige EEN] (1 x 2) (2)
- 2.3.3 C (2) (1 x 2) (2)
- 2.3.4 Dit is verder oos (2)
C in okklusie stadium (2)
[Enige TWEE] (1 x 2) (2)
- 2.3.5 Sikloon-/depressiefamilie (2) (1 x 2) (2)
- 2.3.6 Dit bring broodnodige reën in winter (2)
Laat die plant van wintergewasse toe (2)
Lae wintertemperature voordelig vir vrugteboerdery (2)
Sneeu kan mense en gewasse negatief beïnvloed (2)
Oorstromings kan vernietiging/lewensverlies veroorsaak (2)
[Enige TWEE] (2 x 2) (4)
- 2.3.7 Beweeg suidooswaarts (2)
Word een met die middelbreedtesikloon (2)
Verswak/ontbind (2)
[Enige EEN] (1 x 2) (2)
- 2.4.1 Kalahari/Kontinentale hoog (2) (1 x 2) (2)
- 2.4.2 Temperature sal styg (warmer word) (2)
Humiditeitsvlak sal laag/droog wees (2)
Geen/min wolkbedekking (2)
Geen reënval nie (2)
[Enige TWEE] (2 x 2) (4)
- 2.4.3 Veldbrande/bosbrande (2) (1 x 2) (2)

- 2.4.4 Voed mense op rondom die gevare geassosieer met veldbrande –
aanvaar voorbeeld (2)
Uitkyk torings in die bergwindseisoen (2)
Brandstroke (2)
Waarskuwing oor weervoorspelling (2)
[Enige EEN] (1 x 2) (2)
- 2.4.5 Winter (2) (1 x 2) (2)
- 2.4.6 Omgewing
Rivire droog op (2)
Watertafel daal (2)
Ekosisteme beïnvloed/vernietig/wanbalans (2)
Gronderosie deur wind (2)
Grondvrugbaarheid verminder (2)
Grootskaalse oorstromings (2)
Ekonomie
Boere ly swaar verliese omdat gewasse uitdroog (2)
Dravermoë van die veld neem af daarom moet vee geslag word (2)
Die prys van landbouprodukte skiet die hoogte in (2)
Gehalte van vee gaan agteruit (2)
Geen water vir besproeiing (2)
Gewasverbouing stort in duie (2)
Voedseltekorte en voedsel moet ingevoer word (2)
Bestaansboere verlaat hul grond - het nie die kapitaal het om die
verliese te oorleef nie (2)
Gebrek aan grondstowwe vir nywerhede wat plaasprodukte gebruik (2)
Werkloosheid in primêre en sekondêre bedrywe (2)
Uitvoere verminder (2)
BBP en handelsbalans negatief beïnvloed (2)
Verlies aan inkomste vir land (2)
Opwekking van hidro-elektrisiteit nie langer moontlik nie (2)
Negatiewe impak op informele sektor/handel (2)
[Moet minstens EEN keer na die omgewing of die ekonomie verwys
Enige SES. Aanvaar enige ander redelike antwoorde]
[’n Lys van woorde/frases slegs **EEN** punt. Indien volsinne gebruik **TWEE**
punte] (6 x 2) (12)
- 2.5.1 P – mesa/tafelberg (2)
Q – butte/tafelkop (2) (2 x 2) (4)
- 2.5.2 Hulle word by die basis verbind met skalierots (2)
Hulle het dieselfde rotslae
Hulle het dieselfde hoogte en diepte (2)
Beide het dieselfde oorspronklike hoogte/dekrots (2)
[Enige EEN] (1 x 2) (2)
- 2.5.3 doleriet/stollingsgesteente (2) (1 x 2) (2)

- 2.5.4 Terugkerwing vind plaas nie afwaartse erosie nie (2)
Dit is 'n harde rotslaag wat P en Q bedek/beskerm (2)
Oorspronklike hoogte word behou (2)
[Enige EEN] (1 x 2) (2)
- 2.5.5 Dekrots/stollingsplaat/doleriet verklein van die kante (2)
P verklein in grootte as gevolg van erosie deur lopende water (2)
P verklein deur rotsstortings (2)
Terugkerwing kom voor (2)
Helling behou die hoogte (2)
Parallele terugkerwing van hellings (2)
Uiteindelik is die hoogte van die landvorm groter as die deursnee/diameter (2)
[Enige DRIE] (3 x 2) (6)
- 2.6.1 Vloei deur 'n steiler gradiënt (2)
Rivier het 'n hoër snelheid daarom is tempo van erosie hoër (2)
Rivier kan oor sagter rots vloei (2)
Hoër reënval (2)
Rivier kan 'n laer vloeivlak hê (2)
[Enige EEN] (1 x 2) (2)
- 2.6.2 Riviergruis (2)
Windsaal (2)
Waterval (2)
Knakpunt (2)
Roofelmbog (2)
[Enige TWEE] (2 x 2) (4)
- 2.6.3 Baie min water in 'n groot vallei (2)
Stroom lyk te klein vir vallei waarin dit vloei (2)
Rivier onttrek van water uit die boppe (2)
[Enige EEN]
[Konsep] (1 x 2) (2)
- 2.6.4 Dit het 'n verhoogde volume water (2)
Die dreineringsbekken vergroot (2)
Meer eroderingskrag (2)
Die rivier kan verjonging ondergaan (2)
[Enige TWEE] (2 x 2) (4)

- 2.6.5 Tekort aan water stroomaf in die geroofde stroom (Kortrivier) (2)
Kan boerdery-aktiwiteite langs die geroofde stroom (Kortrivier) beïnvloed (2)
Kan visvangsaktiwiteite langs die geroofde stroom (Kortrivier) beïnvloed (2)
Minder water vir die opwekking van elektrisiteit (2)
Beïnvloed residensiële aktiwiteite as gevolg van minder water in geroofde stroom (Kortrivier) (2)
Moontlikheid van oorstroming langs die roofstroom/Bergrivier (2)
Oortollige water sal die nedersettings wegspoel en dit onveilig maak (2)
Bewerkte landerye weggespoel/Bergrivier (2)
Negatiewe ekonomiese impak op boerdery (Kortrivier) (2)
Na oorstroming word vrugbare sediment op vloedvlakte (Bergrivier) gedeponeer (2)
Boerdery aktiwiteite neem toe langs Berg Rivier (2)
Positiewe impak op boerdery-ekonomie (2)
[Enige SES. Aanvaar enige ander redelike antwoorde]
[Ten minste EEN verwysing na die Kortrivier of die Bergrivier]
[’n Lys van woorde/frases slegs **EEN** punt. Indien volsinne gebruik **TWEE** punte] (6 x 2) (12)
[100]

AFDELING B**VRAAG 3**

- 3.1.1 Onwaar (2)
 3.1.2 Waar (2)
 3.1.3 Waar (2)
 3.1.4 Onwaar (2)
 3.1.5 Waar (2) (5 x 2) (10)
- 3.2.1 D (2)
 3.2.2 C (2)
 3.2.3 F (2)
 3.2.4 G (2)
 3.2.5 B (2) (5 x 2) (10)
- 3.3.1 Stedelike uitbreiding verwys na fisiese groei van die stedelike gebied (2)
 [Konsep] (1 x 2) (2)
- 3.3.2 Dit onderstreep die spoed waarteen stedelike uitbreiding plaasvind (2)
 Stede dring vinnig in op kwesbare landbougrond (2)
 Lei tot landelike ontvolking (2)
 [Enige EEN] (1 x 2) (2)
- 3.3.3 'n Reusagtige stedelike nedersetting wat ontwikkel wanneer baie
 konurbasies/stede saamsmelt (2)
 Grootste van alle nedersettingstipes (2)
 [Konsep] (1 x 2) (2)
- 3.3.4 Ongebreidelde stedelike uitbreiding (2) (1 x 2) (2)
- 3.3.5 Dienslewering word bemoeilik (2)
 Groei van informele nedersettings (2)
 Verkeersopeenhopings (2)
 Oorbevolking (2)
 Besoedeling (2)
 Sosiale euwels(wantoestande) bv. misdaad, prostitusie, ens. (2)
 Gebrek aan ruimte/tekort aan grond (2)
 Vullisbestuur word moeilik (2)
 [Enige TWEE. Aanvaar enige ander redelike antwoorde] (2 x 2) (4)
- 3.3.6 Groengordel (2)
 Satellietdorpe (2)
 Nywerheidsdesentralisasie (2)
 Landelike ontwikkeling (2)
 Voorsiening van teen-verstedelikingsmaatreëls (2)
 Ontwikkeling van nuwe dorpe (2)
 [Enige TWEE. Aanvaar enige ander redelike antwoorde] (2 x 2) (4)
- 3.4.1 Landelik-stedelike migrasie verwys na die beweging van mense van landelike
 (boeredorpie, plase) gebiede na stede/stedelike gebiede (2) [Konsep] (1 x 2) (2)

3.4.2 Gebrek aan werkgeleenthede (2)

Meganisasie van plase (2)

Hoë produksiekoste (2)

Natuurrampe soos vloede en droogtes (2)

Lae salarisse en lone (2)

Gebrek aan opvoedkundige fasiliteite (2)

Min of geen sosiale geriewe (2)

Gebrek aan gesondheids en mediese fasiliteite (2)

Lewenskoste is hoër omdat goedere en dienste ver weg is (2)

Moet lang afstande reis daarom is vervoer duur (2)

Onrus en gebrek aan veiligheid (2)

Gronderosie en lae produktiwiteit wat gebrek aan inkomste veroorsaak (2)

Swak gehalte van behuising en akkommodasie (2)

Isolasie (2)

[Enige TWEE. Aanvaar enige ander redelike antwoorde] (2 x 2) (4)

3.4.3 Veroudering van bevolking (2)

Verlaagde produksie op plase (2)

Hulpbronne(grond) onbenut (2)

Basiese dienste sluit (2)

Spookdorpe as gevolg van ontvolking (2)

Afbreek van familie eenhede as ouers kinders agterlaat om in stede te werk (2)

Mense wat minder geskoold is, word gewoonlik agtergelaat omdat die wat geskoold is werk in stede kry (2)

Makliker vir mense om grense oor te steek (2)

[Enige DRIE. Aanvaar enige ander redelike antwoorde] (3 x 2) (6)

3.4.4 Vind alternatiewe ekonomiese aktiwiteite soos toerisme om die ekonomie volhoubaar te maak (2)

Skep wildparke/natuurreservate in landelike gebiede (2)

Munisipaliteite verbeter die voorsiening van basiese dienste (2)

Voorsien fasiliteite (ontspanning, opvoedkundig) ten einde die jeug aan te moedig om te bly (2)

Om infrastruktuur te verbeter (2)

Lok pensioenarisse om na landelike gebiede te trek (2)

Lok pendelaars om in landelike dorpe te woon (2)

Nywerheidsdesentralisasie (2)

Nywerhede skep werkgeleenthede (2)

Opleiding vir opkomende boere (2)

Aansporings vir boere om op plase te bly (2)

Basiese behoeftes benadering/filosofie (2)

Implementering van GEAR en/of HOP/(RDP) (2)

Ruimtelike Ontwikkelings Inisiatief-programme (2)

Bekendstelling van Plaaslike Agenda 21 vir landelike gebiede (2)

[Enige SES. Aanvaar enige ander redelike antwoorde]

[’n Lys van woorde/frases slegs **EEN** punt. Indien volsinne gebruik **TWEE** punte] (6 x 2) (12)

- 3.5.1 PWV OF Gauteng (2) (1 x 2) (2)
- 3.5.2 Metaal/ysterprosessering (2)
 Ingenieurswerke (2)
 Mynboumasjinerie (2)
 Chemiese nywerhede (2)
 [Enige EEN. Aanvaar voorbeeld] (1 x 2) (2)
- 3.5.3 Groot bevolking wat 'n beskikbare mark skep (2)
 Groot arbeidsmag (2)
 Baie minerale hulpbronne (2)
 Groot reservies steenkool word in die gebied gevind/naby kragbron (2)
 Water verkry van die Vaaldam en aangevul uit TUGA/Hoogland-skema (2)
 Digte vervoer netwerk (2)
 Goed ontwikkelde infrastruktuur (2)
 Reliëf is oor die algemeen gelyk wat konstruksie maklik maak (2)
 [Enige DRIE. Aanvaar enige ander redelike antwoorde] (3 x 2) (6)
- 3.5.4 Water tekorte omdat dit nie in 'n hoë reënvalgebied geleë is nie (2)
 Besoedeling (2)
 Ver weg van hawens – verhoog koste van vervoer (2)
 Arbeidstakinge en onrus (2)
 Eskom-kragonderbrekings het tot minder werksure gelei (2)
 Strategiese kwesbaarheid (2)
 Vernietiging van ekosisteme (2)
 Oorbevolking/samedromming (2)
 Oorbenutting van hulpbronne (2)
 [Enige DRIE. Aanvaar enige ander redelike antwoorde] (3 x 2) (6)
- 3.6.1 Konstruksieprojek tussen twee lande (2)
 [Konsep] (1 x 2) (2)
- 3.6.2 Water word vervoer van 'n surplus-gebied na 'n gebied met 'n tekort (2)
 [Konsep] (1 x 2) (2)
- 3.6.3 Permanente oplossings vir watertekorte (2)
 Verdampingstempo is hoog omdat ons oor die algemeen hoë temperature het (2)
 Baie van die damme is vlak wat hoë verdamping bevorder (2)
 Groot aantal nie-standhoudende riviere (2)
 Reënval is laag (2)
 Reënval is onbetroubaar/veranderlik (2)
 Hoë tempo van water besoedeling deur nywerhede verminder beskikbaarheid van
 gesuiwerde water (2)
 Gebrek aan natuurlike mere om water te voorsien (2)
 Damme wat toeslik as gevolg van hoë erosievlakke (2)
 [Enige TWEE. Aanvaar enige ander redelike antwoorde] (2 x 2) (4)

3.6.4 Boere/Dorpenaars wat langs die rivier gewoon het, is van hulle grond afgesit (2)

Verlies aan geboortegrond (2)

Hervestiging van inwoners (2)

Bestaansboere word negatief beïnvloed (2)

Verlies aan landbougrond (2)

Ontwrigting van ekosisteem (2)

Vlak van water in rivier daal (2)

Negatiewe impak op visvangsbedryf stroomaf (2)

Verspreiding van MIV/Vigs deur trekarbeiders (2)

Beduidende toename in sosiale euwels, bv. prostitusie en alkoholisme (2)

[Enige TWEE. Aanvaar enige ander redelike antwoorde] (2 x 2) (4)

3.6.5 Voordele vir Lesotho

Voorsiening van elektrisiteit (2)

Gee hupstoot aan ekonomie (2)

Verhoog landbou (2)

Verhoog bosbou (2)

Voorsien werk (2)

Bou infrastruktuur (2)

Bevorder toerisme (2)

Voordele vir Suid-Afrika

Besikbaarheid van water wanneer periodiese riviere opdroog (2)

Voorsiening van water aan Gauteng en Vrystaat (2)

Om nywerheidsontwikkeling te bevorder en volhoubaar te maak in die Gauteng-gebied (2)

Water vir huishoudelike gebruik (2)

Water vir landbou en bosbou (2)

Water vir mynbou (2)

Opwekking van elektrisiteit (2)

[Enige SES. Aanvaar ander. Moet ten minste EEN voordeel hê vir elkeen van die lande]

[‘n Lys van woorde/frases slegs **EEN** punt. Indien volsinne gebruik **TWEE** punte] (6 x 2) (12)**[100]**

VRAAG 4

- 4.1.1 Onwaar (2)
 4.1.2 Waar/Onwaar (2)
 4.1.3 Waar (2)
 4.1.4 Onwaar (2)
 4.1.5 Waar (2) (5 x 2) (10)
- 4.2.1 A (2)
 4.2.2 C (2)
 4.2.3 B (2)
 4.2.4 D (2)
 4.2.5 C (2) (5 x 2) (10)
- 4.3.1 Grond wat vir 'n spesifieke doel/aktiwiteit/funksie gebruik word (2)
 [Konsep] (1 x 2) (2)
- 4.3.2 Residensieel (2) (1 x 2) (2)
- 4.3.3 Mate waartoe funksies mekaar aantrek/kan saambestaan (2)
 [Konsep] (1 x 2) (2)
- 4.3.4 Swaar nywerheid en Residensieel/Kantore/Winkels/Ligte
 nywerheid (2) (2 x 2) (4)
- 4.3.5 Swaar nywerhede word geassosieer met lugbesoedeling – bevorder
 vorming van rookmis (2)
 Verminderde sigbaarheid in winter met dalende lug wat rookmis vasvang (2)
 Sal die mikroklimaat van die residensiële/kantoor-gebied beïnvloed (2)
 Nywerhede geassosieer met reuke (2)
 Geassosieer met geraasbesoedeling (2)
 Swaar voertuie 'n veiligheidsrisiko vir kinders (2)
 Besoedeling beïnvloed die vrede en rustigheid van die gebied (2)
 Dit beïnvloed die gesondheid van die residensiële/kantoor-gebiede (2)
 Suurreën veroorsaak korrosie/verwering van geboue (2)
 Omgewingsvernietiging/nywerhede is 'n oogseer (2)
 Swaar nywerhede benodig groot oop stukke grond (2)
 [Enige DRIE. Aanvaar enige ander redelike antwoorde] (3 x 2) (6)
- 4.4.1 **sosiale ongeregtigheid**
 misdad (2)
 sosiale probleme (2)
 alkohol misbruik (2)
 dwelmverslawing (2)
 munisipale regulasies (2)
 [Enige EEN]
omgewingsongeregtigheid
 geraas (2)
 lugbesoedeling (2)
 verkeersopeenhoping (2)
 [Enige EEN] (2 x 2) (4)

4.4.2 misdaad: werkloosheid/armoede (2)sosiale probleme: armoede (2)/werkloosheid(2)/groepsdruk (2)geraas: hoë verkeersvolumes (2)/ nywerheidsaktiwiteit (2)/harde musiek (2)lugbesoedeling: nywerheidsaktiwiteit (2)/voertuiguitlaatgasse (2)

[Enige EEN oorsaak vir elke probleem genoem in VRAAG 4.4.1] (2 x 2) (4)

4.4.3 Voordele

Stel grense in terme van wat aanvaarbaar is (2)

Verhoed mense om op ander mense se regte inbreuk te maak (2)

Skep orde (2)

Skei grondgebruik en voorkom probleme van onversoenbaarheid (2)

Inkorporeer veiligheidsmaatreëls vir mense (2)

[Enige EEN]

Nadele

Kan beperkend wees (2)

Alle munisipale regulasies nie regverdig toegepas nie (2)

Leen hulself tot omkoperij en korrupsie (2)

Geen insette gelewer deur gemeenskap (2)

[Enige EEN – Aanvaar ander redelike antwoorde] (2 x 2) (4)

4.4.4 Verkeersopeenhoping

Gespreide werkure/fleksityd (2)

Stel ander vorme van vervoer bekend (2)

Lane toegewy aan openbare vervoer, bv. busse en taxis (2)

Desentralisasie van kantore, nywerhede en winkels (2)

Parkeer-en-ry-fasiliteite (2)

Kringpaaie aan buitewyke van stad en verbypaaie (2)

Effektiewer openbare vervoerstelsel, bv. Gautrein (2)

Eenrigting strate (2)

Ondergrondse vervoer (2)

Subsidieer die koste van openbare vervoer (2)

Moedig saamryklubs aan (2)

Motors moet betaal om in die SSK te kom (2)

Rig meer parkeerareas op (2)

Verhoog parkeermeterfooie (2)

Maak strate wyer (2)

Sinchroniseer robotte/verkeersligte (2)

Besoedeling

Ontmoedig die gebruik van private vervoer om motors op paaie te verminder (2)

Elektrifisering om koolstofvrystellings te verminder (2)

Verhoog bebossing (2)

Stel boetes in om besoedeling te beperk (2)

Nywerheidsdesentralisasie (2)

Gebruik loodvrye petrol (2)

Skep meer groengordels/gebiede (2)

Gebruik van filter om uitlaatgasse te verminder (2)

Geraasbestaande geboue (2)

Knaldemperstelsels aan motors (2)

Misdaad

- Verskaf werk (2)
- Strenger wette (2)
- Meer effektiewe stelsel om kriminele te arresteer (2)
- Strawwer vonisse (2)
- Roei korrupsie en omkoperie in polisie uit (2)
- Meer sigbare polisiëring (2)
- Geslote baan televisie kameras in stad (2)

Sosiale probleme

- Opvoeding rondom dwelm- en alkoholmisbruik (2)
- Meer maatskaplike werkers en NRO's (2)
- Voorligtingsberaders in skole (2)
- Strenger vonisse vir dwelmhandel (2)
- [Enige SES. Aanvaar enige ander redelike antwoorde]
- [Mag verwys na slegs EEN probleem of na 'n VERSKEIDENHEID van probleme]
- ['n Lys van woorde/frases slegs **EEN** punt. Indien volsinne gebruik **TWEE** punte] (6 x 2) (12)

- 4.5.1 Verwys na die interkonneksie van sosiale, ekonomiese, politieke en kulturele aktiwiteite dwarsoor die wêreld (2)
[Konsep] (1 x 2) (2)

- 4.5.2 Goedkoop grondstowwe (2)
Goedkoop arbeid (2)
Gebrek aan streng wetgewing vir sosiale en omgewingsongeregtighede (2)
Werkloosheid (2)
Het noodsaaklike handvaardighede (2)
[Enige TWEE] (2 x 2) (4)

- 4.5.3 Invloei van toeriste van verskillende dele van die wêreld (2)
Hupstoot vir plaaslike besighede (2)
Lok buitelandse beleggings (2)
Internasionale verhoudings gevestig (2)
Buitelandse handelsvennootskappe gevestig (2)
Suid-Afrika vertoon meer prominent in "global village" (2)
Ontwikkeling van infrastruktuur bevorder globalisering (2)
[Enige DRIE. Aanvaar ander] (3 x 2) (6)

- 4.5.4 Werk lang ure (2)
Verdien 'n geringe salaris (2)
Kinderarbeid (2)
Geen erkenning vir die belangrike werk (2)
[Enige TWEE] (2 x 2) (4)

- 4.6.1 Wanneer voldoende voedsel geproduseer word om in die behoeftes van die mense te voorsien (2)
[Konsep] (1 x 2) (2)

- 4.6.2 Heropbou en Ontwikkelingsprogram (2) (1 x 2) (2)

- 4.6.3 Tekort aan vrugbare/bewerkbare grond (2)
 Natuurrampe bv. droogtes (2), vloede/oorstromings (2), haelstorms (2)
 Gebrek aan meganisasie op plase (2)
 Monokultuur (2)
 Grondbesitreg en sekuriteit (2)
 Gebrek aan kapitaal vir bestaansboere om uit te brei (2)
 MIV/Vigs wat boere en plaasarbeiders se lewensverwagting verlaag (2)
 Gebrek aan subsidie van die regering (2)
 Onvoldoende ondersteuning vir landbounavorsing (2)
 Swak infrastruktuur in diep landelike gebiede (2)
 Landelik-stedelike migrasie laat grond onbenut (2)
 [Enige TWEE. Aanvaar enige ander redelike antwoorde] (2 x 2) (4)
- 4.6.4 Geneties aangepaste gewasse is meer bestand teen siektes/peste/
 virusse
 Produseer meer (2)
 Hulle het 'n hoër voedingswaarde (2)
 Hulle kan groei onder droogtetoestande/feller(ongenaakbaarder) klimaat (2)
 Toleransie vir soutagtige grond (2)
 Meer verteerbare gewasse vir diere (2)
 Langer opbergingsleef tyd (2)
 [Enige TWEE. Aanvaar enige ander redelike antwoorde] (2 x 2) (4)
- 4.6.5 Bewaringsboerdery – gebruik van organiese kompos, gewasrotasie,
 weikampe, drupbesproeiing (2)
 Opberging van voedsel van seisoene waarin daar 'n surplus was (2)
 Afwisseling van ekonomiese aktiwiteite in landelike gebiede om tuisbedrywe
 soos melkprodukte en droë vrugte in te sluit (2)
 Gebruik van geneties aangepaste gewasse om uitsette te verhoog (2)
 Regering moet aansporings en subsidies aan boere beskikbaar stel (2)
 Skakel oor van bestaansboerdery na kommersiële boerdery om uitsette
 te verhoog (2)
 Om grondhervormingsbeleide te versnel sodat meer mense toegang tot
 grond vir boerdery kan hê (2)
 Meer navorsing oor hoe om voedselproduksie vir plaaslike toestande te
 verbeter (2)
 Ons benodig meer damme in die droër dele van die land sodat dit verbouing
 kan aanmoedig (2)
 Maak boerderynavorsing toeganklik vir tradisionele boere ten einde
 produksie te verhoog (2)
 Gebruik van bastersade (2)
 Aanplant van verskeidenheid gewasse/gemengde boerdery (2)
 Bou terrasse en kliprye om grond en water te bewaar (2)
 Wette wat verseker dat daar in burgers se basiese voedselbehoeftes
 voorsien word (2)
 Bekendstelling van nasionale voedselsekerheidstrategie (2)
 [Enige SES. Aanvaar enige ander redelike antwoorde]
 ['n Lys van woorde/frases slegs **EEN** punt. Indien volsinne gebruik **TWEE**
 punte] (6 x 2) (12)
[100]